

Την Πέμπτη 26 Ιανουαρίου 2017 και ώρα 9.00 π.μ. πραγματοποιήθηκε στο Ξενοδοχείο Athinai, στην Αθήνα, Στρογγυλή Τράπεζα, η οποία συνδιοργανώθηκε από την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) με θέμα: **"Πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών"**.

Στην εν λόγω συνάντηση, εκτός από την Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, τον Philippe Leclerc, Αντιπρόσωπο στην Ελλάδα της UNHCR και των εμπειρογνομώνων αυτής, προσκλήθηκαν και συμμετείχαν οι Δικαστές, Ανακριτές και Εισαγγελείς Ανηλίκων Αθηνών και Πειραιά και εκπρόσωποι από Υπηρεσίες και Φορείς του Δημόσιου Τομέα, όπως 1) το Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση της Θυματοποίησης και της Εγκληματικότητας των Ανηλίκων (ΚΕΣΑΘΕΑ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, 2) ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 3) η Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων Αθηνών και Πειραιά, 4) το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), 5) το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, 6) η Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Αττικής της ΕΛ.ΑΣ και 7) ο Σύνδεσμος Επιμελητών Ανηλίκων Ελλάδος.

Στη διεξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων συνέβαλαν με παρεμβάσεις τους η Μαρία Γιαννακάκη, Γενική Γραμματέας Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, οι σύμβουλοι και συνεργάτες των Υπουργών Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Μεταναστευτικής Πολιτικής και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθώς και οι ως άνω συμμετέχοντες.

Μεταξύ των συμπερασμάτων της Στρογγυλής Τράπεζας ήταν και το ότι:

- Το πρόβλημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών (ασυνόδευτων και μη ανηλίκων) είναι υπαρκτό, αλλά αόρατο, δύσκολα ανιχνεύσιμο και πολυπαραγοντικό,
- Η αντιμετώπισή του πρέπει να είναι ολιστική και να πραγματοποιηθεί μετά από συνεργασία των επαγγελματιών της Δικαιοσύνης, της Αστυνομίας, της Κοινωνικής Εργασίας, της Ψυχικής Υγείας, των εμπειρογνωμόνων των συναρμόδιων Υπουργείων και των Διεθνών Οργανισμών, καθώς και των ΜΚΟ,
- Απαιτείται συνεχής εκπαίδευση των εμπλεκόμενων με το ανωτέρω φαινόμενο επαγγελματιών, ώστε να κατανοήσουν τα αίτια γένεσής του και να αποκτήσουν γνώση καλών πρακτικών για την πρόληψη ή τον εντοπισμό και την καταστολή του.
- Συμφωνήθηκε η δημιουργία μιας μικρής και ευέλικτης άτυπης Ομάδας επαγγελματιών, που θα κρατά ενήμερους όλους τους επαγγελματίες και φορείς, που συμμετείχαν στην Στρογγυλή Τράπεζα, για την υλοποίηση των ανωτέρω στόχων.

Πρακτικά Συνάντησης Στρογγυλής Τράπεζας σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών-προσφύγων και μεταναστών

Στις 26 Ιανουαρίου 2017, η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου και η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες συνδιοργάνωσαν συζήτηση στρογγυλής τράπεζας σχετικά με τη «Πρόληψη και Αντιμετώπιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών προσφύγων και μεταναστών».

Στη συζήτηση συμμετείχαν επίσης εκπρόσωποι των Δικαστικών Αρχών αλλά και Υπουργείων και Υπηρεσιών του Δημόσιου Τομέα και Διεθνών Οργανισμών (κατ'αλφαβητική σειρά):

1. Γενική Γραμματέας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
2. Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής, Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
3. Δικαστές Ανηλίκων (Αθήνα και Πειραιά),
4. Εισαγγελείς Ανηλίκων (Αθήνα και Πειραιά),
5. Εισαγγελία Εφετών
6. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
7. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού,
8. Κεντρικό Επιστημονικό Συμβούλιο για την αντιμετώπιση της θυματοποίησης και της εγκληματικότητας των ανηλίκων (Κ.Ε.Σ.Α.Θ.Ε.Α.),
9. ΚΕΕΛΠΝΟ
10. Σύνδεσμος Επιμελητών Ανηλίκων Ελλάδας,
11. Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού,
12. Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων,
13. Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Ελληνικής Αστυνομίας,
14. Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων,
15. Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης,
16. Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής,
17. UNICEF

Η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κα. Ξένη Δημητρίου-Βασιλοπούλου και ο Αντιπρόσωπος της Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες Philip Leclerc προέβησαν σε εισαγωγικές παρατηρήσεις σχετικά με το πλαίσιο και τους λόγους της συνάντησης, ενώ στη συνέχεια

ακολούθησαν παρουσιάσεις από τον κ. Suhail Abualsameed, σύμβουλο της Υ.Α. για θέματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, και την κα. Γεωργία Αραπίδου, Υπεύθυνη Τομέα Παιδικής Προστασίας για το Γραφείο της Υ.Α. στην Αττική και παρεμβάσεις από τους συμμετέχοντες στη συζήτηση σχετικά με την εμπειρία τους στο θέμα αυτό.

Παρουσίαση 1^η

Η πρώτη παρουσίαση με θέμα «**Θυματοποίηση και Τραυματικές Επιπτώσεις των Συρράξεων και της Σεξουαλικής Βίας σε Άντρες και Αγόρια**» κατέδειξε την επίδραση του πολέμου και της εμπειρίας της φυγής σε άντρες και αγόρια, και λαμβάνοντας υπόψη το πολιτισμικό πλαίσιο, τόνισε ότι η αρρενωπότητα και η ταυτότητα φύλου είναι καθοριστικοί παράγοντες στον τρόπο που η σεξουαλική και έμφυλη βία επιδρά σε αυτούς και τελικά, οδηγεί σε επιπλέον θυματοποίηση και/ ή αναπαραγωγή της βίας.

Επιπλέον, παρουσιάστηκαν τρόποι προσέγγισης και χειρισμού υποθέσεων με άνδρες και αγόρια επιζώντες σεξουαλικής και έμφυλης βίας, και ειδικότερα με ασυνόδευτα και χωρισμένα από την οικογένεια τους παιδιά, λαμβάνοντας επίσης υπόψη το πολιτισμικό τους πλαίσιο.

Ένα από τα βασικά σημεία αφορούσε τις παραδοσιακές κατασκευές του φύλου και της αρρενωπότητας, και συγκεκριμένα τις πολύ αυστηρές σε ορισμένες περιοχές και κουλτούρες κατασκευές που έχουν ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αισθήματος ντροπής, φόβου στιγματισμού και περαιτέρω θυματοποίησης, και αποτελούν πολύ σημαντικά εμπόδια στη διαδικασία αναφοράς ή καταγγελίας της πράξης, αναζήτησης υποστήριξης και αποτελεσματικής προστασίας.

Έτσι, η σεξουαλική βία επιβάλλεται στους άνδρες ως μέσο αποδυνάμωσης και επίδειξης κυριαρχίας, ενώ ο στιγματισμός είναι ένα από τα βασικά κωλύματα στην έγκαιρη παροχή βοήθειας σε επιζώντες σεξουαλικής και έμφυλης βίας, καθώς μπορεί να παρεμποδίζει τον επιζώντα από το να αναφέρει το περιστατικό και να ζητήσει βοήθεια.

Προκειμένου να κατανοήσουμε και να αντιμετωπίσουμε καλύτερα τη σεξουαλική βία εις βάρος ανδρών και αγοριών, θα πρέπει να αναλογιστούμε όχι μόνο τη σωματική βλάβη αλλά και την πνευματική/ ψυχική, εξαιτίας του τρόπου που οι σεξουαλικές πράξεις υπό εξαναγκασμό επηρεάζουν όχι μόνο την αντίληψη τους για την ταυτότητα φύλου τους, τη σεξουαλικότητα τους, το σεξουαλικό προσανατολισμό τους, αλλά και την αντίληψη που έχουν για τον εαυτό τους ως κοινωνικά και ηθικά όντα. Επιπλέον, ο εκτοπισμός έχει πρόσθετη επίδραση σε αυτούς και συνέπειες όπως: αίσθηση απομόνωσης, απώλειας της κοινότητάς τους και των πολιτισμικών αναφορών, θυμό, ενοχή, απώλεια ελέγχου, λύπη, κατάθλιψη, απώλεια της αίσθησης αρρενωπότητας/ ανδρισμού.

Για το λόγο αυτό, μερικοί από τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την προστασία των παιδιών που έχουν υποστεί σεξουαλική και έμφυλη βία είναι:

- Τα παιδιά, ιδιαίτερα τα μικρότερης ηλικίας, είναι λιγότερο πιθανό να καταλάβουν τι τους έχει συμβεί κι επίσης είναι πιο εύκολο να εξαπατηθούν ή να εξαναγκαστούν σε καταστάσεις κακοποίησης ή εκμετάλλευσης από ότι οι ενήλικες, και γι'αυτό μπορεί να είναι πιο δύσκολο να αποκαλύψουν τη σεξουαλική και έμφυλη βία, και ακόμη πιο δύσκολο να την καταγγείλουν.
- Το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού είναι πρωταρχικό μέλημα.

- Οι παρεμβάσεις είναι πιο αποτελεσματικές όταν είναι πολυτομεακές και πρέπει να είναι αντίστοιχες της ηλικίας και του φύλου και να λαμβάνουν υπόψη τις εξατομικευμένες ανάγκες των παιδιών.
- Οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται με ένα φιλικό προς τα παιδιά τρόπο και σε γλώσσα που κατανοούν.
- Το προσωπικό των φορέων που ασχολείται με τα παιδιά πρέπει να εκπαιδεύεται στη λήψη συνεντεύξεων φιλικών προς τα παιδιά – επιζώντες σεξουαλικής και έμφυλης βίας.
- Τα παιδιά που καταφεύγουν σε «σεξ επιβίωσης» θα πρέπει να θεωρούνται και να αντιμετωπίζονται ως επιζώντες / θύματα και όχι ως εγκληματίες ή ταραχοποιοί.

Παρουσίαση 2η

Η δεύτερη παρουσίαση αφορούσε το «σεξ επιβίωσης», τους παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτό, τις παραδοχές, τις αντιλήψεις και τα ευρήματα σχετικά με την έρευνα για το θέμα αυτό που διενήργησε η Υ.Α. από τον Οκτώβριο 2016 έως τον Ιανουάριο του 2017. Ωστόσο, επειδή το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο, τα περισσότερα από όσα έγιναν γνωστά σχετικά με το θέμα προέρχονται από ανεκδοτολογικές πληροφορίες. Ήταν εξαιρετικά δύσκολο να εντοπιστούν συγκεκριμένες περιπτώσεις παιδιών που είναι θύματα «σεξ επιβίωσης» εξαιτίας του φόβου, της ντροπής και της ανασφάλειας που μπορεί να αισθάνονται τα παιδιά αυτά. Για το λόγο αυτό, μια συλλογή από ανεκδοτολογικές ιστορίες θα παρείχε περισσότερες αποδείξεις από μια ποσοτική έρευνα. Η παρουσίαση περιείχε επίσης προτεινόμενες θεματικές για παρεμβάσεις με σκοπό την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Ορισμένα από τα βασικά ευρήματα, επί τη βάση πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τα παιδιά ήταν:

- Τα παιδιά-πρόσφυγες, ιδιαίτερα τα ασυνόδευτα, στερούνται των οικογενειακών τους δεσμών και δεν ικανοποιούν πολλές ανάγκες τους πέραν των απολύτως βασικών, των σχετικών με την τροφή και τη στέγαση. Τα παιδιά που έδωσαν συνέντευξη εξέφρασαν την ανάγκη να έχουν βασική οικονομική υποστήριξη προκειμένου να καλύπτουν ανάγκες που είναι συχνές μεταξύ των εφήβων, όπως, μεταξύ άλλων, την ανάγκη για κατάλληλο ρουχισμό, πρόσβαση σε τηλέφωνο και διαδίκτυο, ψυχαγωγία, κούρεμα και φαγητό που θεωρείται κατάλληλο με βάση τα πολιτιστικά τους πρότυπα.
- Το «σεξ επιβίωσης» δεν είναι σχεδόν ποτέ η πρώτη επιλογή, ωστόσο, θεωρείται λιγότερο ριψοκίνδυνο μεταξύ άλλων παράνομων δραστηριοτήτων (διακίνηση ναρκωτικών, κλοπή, παράνομη διακίνηση)
- Οι επιπτώσεις στην ψυχική υγεία για τους νέους ανθρώπους που καταφεύγουν σε «σεξ επιβίωσης» είναι πολύ σοβαρές: έντονη κατάθλιψη, αυτοκαταστροφική συμπεριφορά και απομόνωση. Ο στιγματισμός σχετικά με το «σεξ επιβίωσης» είναι τεράστιος και αποτελεί έναν από τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά δεν το αποκαλύπτουν και δεν αναζητούν υποστήριξη.
- Οι κίνδυνοι για τη σεξουαλική υγεία είναι σημαντικοί, καθώς τα περισσότερα παιδιά δεν έχουν σεξουαλική εκπαίδευση και ενημέρωση, έχουν πολύ λίγη γνώση ασφαλέστερων

σεξουαλικών πρακτικών, ενώ για πολλά είναι οι πρώτες τους σεξουαλικές εμπειρίες. Επιπλέον, πολλά παιδιά υφίστανται πίεση για σεξουαλική επαφή χωρίς προφυλάξεις με αντάλλαγμα μεγαλύτερη αμοιβή.

- Ορισμένα παιδιά μίλησαν για το γεγονός ότι ήταν άστεγα. Πολλά εξ αυτών διανυκτερεύουν σε πάρκα, αντιμετωπίζοντας έτσι αυξημένο κίνδυνο έκθεσης σε προτάσεις για σεξουαλική εργασία και υπόκεινται σε σεξουαλική κακοποίηση, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού.
- Διακινητές στεγάζουν νεαρά άτομα σε προσωρινά μη ασφαλή καταλύματα με μικρό αντίτιμο. Αναφέρεται ότι η σεξουαλική βία και εκμετάλλευση είναι συχνά φαινόμενα σε αυτά τα μέρη.
- Οι μεγάλες αποκλίσεις στις συνθήκες στέγασης (ανοιχτές δομές φιλοξενίας, ξενώνες, καταλήψεις, διαμερίσματα) δημιουργούν ανασφάλεια και αίσθημα ματαίωσης στους νέους.

Παρουσίαση 3

Η τρίτη παρουσίαση τόνισε τα βασικά ζητήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα και τα χωρισμένα από τους γονείς τους παιδιά. Αρχικά παρουσιάστηκαν βασικές έννοιες και ορισμοί σύμφωνα με το ελληνικό νομικό πλαίσιο, καθώς και οι βασικές διαδικαστικές εγγυήσεις και τα δικαιώματα των ασυνόδευτων παιδιών σχετικά με τη μεταχείριση και την προστασία τους στην Ελλάδα. Επίσης, παρουσιάστηκαν βασικά στατιστικά και ποσοτικά στοιχεία της σημερινής κατάστασης και οι τάσεις σχετικά με τις νέες αφίξεις των ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία (ΕΚΚΑ) περίπου 2300 ασυνόδευτα και χωρισμένα από τους γονείς τους παιδιά έχουν παραπεμφθεί στο ΕΚΚΑ, εκ των οποίων 1300 έχουν τοποθετηθεί σε προστατευτικό περιβάλλον, ενώ φτάνουν στην Ελλάδα περίπου 190 ασυνόδευτα παιδιά κατά μέσο όρο το μήνα. Η παρουσίαση περιελάμβανε επίσης μια συνοπτική επισκόπηση των βασικών κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα ασυνόδευτα παιδιά, όπως τον αποχωρισμό από την οικογένεια τους, σεξουαλική και σωματική βία, ψυχικές ασθένειες, αγχώδεις διαταραχές, χρήση ναρκωτικών, trafficking, κλπ. Στο τελευταίο μέρος, η παρουσίαση κατεδείκνυε τις βασικές προκλήσεις για μια αποτελεσματική και ολιστική προστασία και υποστήριξη των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης ενός προστατευτικού δικτύου, της έλλειψης πρόσβασης σε εκπαίδευση, στέγαση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, άλλα βασικά είδη πλην τροφίμων, ιδρυματοποίηση, χρονοβόρες νομικές διαδικασίες, έλλειψη συντονισμού μεταξύ των φορέων και οργανώσεων παιδικής προστασίας κλπ.

Σε συνέχεια των παρουσιάσεων, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα με γνώμονα την εμπειρία τους στον τομέα της παιδικής προστασίας των ασυνόδευτων παιδιών, και ειδικότερα αναφορικά με τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση τους. Στο πλαίσιο των παρεμβάσεων αυτών εντοπίστηκαν οι ακόλουθες προκλήσεις και εκφράστηκαν ακολούθως οι εξής προτάσεις:

Προκλήσεις

- Η διαδικασία διορισμού επιτρόπων για τα ασυνόδευτα παιδιά έχει δυσκολίες, καθώς οι οιονοει επίτροποι διατίθενται μόνο από ΜΚΟ και είναι λίγοι, ενώ ο αριθμός των παιδιών είναι

μεγάλος. Επιπλέον, οι «επίτροποι» διορίζονται μόνο για παιδιά κάτω των 15 ετών και δεν αναλαμβάνουν την πλήρη επιτροπεία, αλλά αντιπροσωπεύουν το παιδί μόνο για ορισμένες ενέργειες/ διαδικασίες (Εισαγγελέας Ανηλίκων, Σύνδεσμος/ Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων),

- Η Εισαγγελία ενημερώνεται σπάνια για περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών, και συνήθως μόνο όταν είναι ήδη πολύ αργά και το θύμα ή ο δράστης έχουν ήδη «χαθεί» (ως αποτέλεσμα η ποινική δίωξη δεν μπορεί να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα). Οι επαγγελματίες που εργάζονται στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας δεν αναφέρουν στις Αρχές πληροφορίες που τυχόν έχουν λόγω του επαγγελματικού απορρήτου (Εισαγγελέας Ανηλίκων, Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Ελληνικής Αστυνομίας, Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής),
- Υπάρχουν συχνά φημολογίες ή πληροφορίες από τρίτα πρόσωπα και όχι από τα ίδια τα θύματα, το οποίο καθιστά δύσκολη τη διερεύνηση και τη συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών. Για τις λίγες περιπτώσεις για τις οποίες η Αστυνομία είχε λάβει πληροφορίες και τις οποίες είχε διερευνήσει, δεν προέκυψαν συγκεκριμένα στοιχεία, και σε μία εξ αυτών τα θύματα ήταν ενήλικα (Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Ελληνικής Αστυνομίας),
- Υπάρχουν κενά στις διαδικασίες εντοπισμού, αναφοράς/καταγγελίας και παραπομπής. (π.χ. Ποια είναι η προστασία που παρέχεται μετά την αναφορά ή καταγγελία ενός περιστατικού; Πού σταματά ο ρόλος της Αστυνομίας; Περιορίζεται στη διερεύνηση; Πώς προστατεύεται αποτελεσματικά το θύμα μετά την καταγγελία; κλπ),
- Υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις Αρχές και φόβος ατιμωρησίας των (φερόμενων ως) δραστών. Υπήρξαν περιστατικά όπου οι πρόσφυγες κάλεσαν την Αστυνομία, και είτε δεν παρενέβη άμεσα ή παρενέβη και συνέλαβε τον φερόμενο ως δράστη, όμως μετά από λίγο το άτομο επέστρεψε στη δομή φιλοξενίας με σκοπό να απειλήσει με αντίποινα αυτούς που κάλεσαν την Αστυνομία,
- Οι χρονοβόρες σχετικά με την τεκνοθεσία και την αναδοχή ανηλίκων διαδικασίες δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις τρέχουσες ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών-προσφύγων (Γ.Γ. Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων),
- Η έλλειψη πλαισίου (οικογενειακών δεσμών/ αναδοχής κλπ) για τα παιδιά αυτά συνιστά μεγάλο εμπόδιο και στις ποινικές διαδικασίες, αφού είναι πολύ δύσκολη η επιβολή αναμορφωτικών μέτρων με τρόπο αποτελεσματικό (Σύνδεσμος/ Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων),
- Η συνεργασία μεταξύ των ΜΚΟ στο πεδίο (ορισμένες εξ αυτών δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία σε θέματα προσφύγων) και Αρχών (υπευθύνων για τη διαχείριση των δομών φιλοξενίας) είναι ορισμένες φορές ασαφής ή δύσκολη. Οι ΜΚΟ δεν μοιράζονται πληροφορίες με τις Αρχές λόγω επαγγελματικού απορρήτου. Κάποιες φορές οι πληροφορίες φτάνουν στους δημοσιογράφους νωρίτερα από ότι στις Αρχές (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής),
- Παρατηρούνται διαφορετικές πρακτικές από επαγγελματίες στο πεδίο και στα κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας σχετικά με το σύστημα παραπομπής και υποδοχής ασυνόδευτων ανηλίκων στα κέντρα (ΕΚΚΑ),

- Η αντίδραση της Αστυνομίας σε ορισμένες περιπτώσεις δεν υπήρξε η δέουσα (π.χ. περιπτώσεις κατά τις οποίες το ΕΔΔΑ διαπίστωσε ότι η ασκηθείσα αστυνομική βία συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ περί απαγόρευσης των βασανιστηρίων ή άλλης απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης), γεγονός που πιθανόν συμβάλλει στην έλλειψη εμπιστοσύνης των προσφύγων να καταγγέλλουν αδικήματα στην Αστυνομία (Γ.Γ. Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων).
- Τα ασυνόδευτα παιδιά εντοπίζονται και μεταχειρίζονται συχνά πρώτα ως παραβάτες (πχ. για επαιτεία, ναρκωτικά, πορνεία) και στη συνέχεια, αν δεν έχουν εξαφανιστεί (σε περιπτώσεις πχ. ανοιχτής ημερομηνίας δικασίμου), διαπιστώνεται ότι ήταν θύματα και αντιμετωπίζονται ως τέτοια. Μία επιπλέον πρόκληση είναι ότι συχνά καταγράφονται και αντιμετωπίζονται ως ενήλικες, μέχρις ότου και εφόσον καταφέρουν να αποδείξουν την ανηλικότητα τους (Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Σύνδεσμος/ Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων).
- Η προστασία των χωρισμένων από τους γονείς τους παιδιών που διαμένουν με άλλα άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος έχει επιπλέον προκλήσεις εξαιτίας των μη εμφανών κινδύνων που μπορεί να ενυπάρχουν σε αυτές τις σχέσεις (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής).

Προτάσεις

- Αύξηση του αριθμού των Επιτρόπων και δημιουργία ενός μητρώου Επιτρόπων εγνωσμένου κύρους με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας (Εισαγγελία Ανηλίκων)
- Άμεση αναφορά στις Αρχές και ειδικότερα στην Εισαγγελία Ανηλίκων, για τα ασυνόδευτα παιδιά, όταν υπάρχουν πληροφορίες περί σεξουαλικής εκμετάλλευσης ή κακοποίησης ανηλίκων (Εισαγγελία Ανηλίκων)
- Ενίσχυση της ενημέρωσης των επαγγελματιών (δημοσίων υπαλλήλων) σχετικά με την υποχρέωση να αναφέρουν στις Αρχές κακοουργήματα που πληροφορούνται. Η υποχρέωση αναφοράς υπερισχύει του επαγγελματικού απορρήτου, όταν πρόκειται για κακοουργήματα ή άλλα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα. Η Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων της Ελληνικής Αστυνομίας έχει τη δυνατότητα να παρέχει αποτελεσματική προστασία στα παιδιά κατά τη διάρκεια της διερεύνησης (Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων Ελληνικής Αστυνομίας)
- Εναρμόνιση των πρακτικών σχετικά με τις διαδικασίες παραπομπής προς στέγαση ασυνόδευτων παιδιών μέσω ΕΚΚΑ (ΕΚΚΑ)
- Εναρμόνιση των πρακτικών και θέσπιση ενός εθνικού πρωτοκόλλου για όλη τη χώρα σχετικά με τη συνεργασία των ΜΚΟ και των Αρχών με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση της εγκληματικότητας και την παροχή προστασίας στα θύματα (ΚΕΣΑΘΕΑ, Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού, UNICEF)

- Θέσπιση πρωτοκόλλου εγκληματολογικής έρευνας που θα προσδιορίσει τις συνθήκες και τους όρους (χρόνος, χώρος, προσωπικό, διερμηνεία, κλπ) όπου ένα παιδί μπορεί να καλείται να καταθέτει ή να εξετάζεται κατά την ποινική διαδικασία (ΚΕΣΑΘΕΑ)
- Συνεχής εκπαίδευση επαγγελματιών διερμηνέων και άλλων επαγγελματιών που εμπλέκονται σε διαδικασίες σχετικά με την προστασία των παιδιών και την παραβατικότητα των ανηλίκων (ΚΕΣΑΘΕΑ)
- Εκπαίδευση των Επιμελητών Ανηλίκων και άλλων επαγγελματιών που εργάζονται με παιδιά πρόσφυγες σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές (ήθη, παραδόσεις και πρακτικές, γλώσσα σώματος κλπ) και με τους τρόπους προσέγγισης των παιδιών προερχόμενων από ένα διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον (Σύνδεσμος/ Ένωση Επιμελητών Ανηλίκων, ΚΕΣΑΘΕΑ)
- Αύξηση της εμπιστοσύνης προς τις Αρχές και τις σχετικές διαδικασίες, ώστε να ενισχυθεί και η εμπιστοσύνη των προσφύγων σε αυτές (Υποδιεύθυνση Ανηλίκων Ελληνικής Αστυνομίας)
- Ο τρόπος εργασίας του ΕΚΚΑ αναφορικά με την προετοιμασία καθιερωμένων πρακτικών για τον εντοπισμό και την παραπομπή θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με τη συνεργασία κρατικών φορέων και ΜΚΟ θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα, σχετικά με τον τρόπο εργασίας και σε άλλους τομείς. (ΕΚΚΑ, Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)
- Προσδιορισμός του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των κρατικών φορέων και θεσμών πριν από τη δημιουργία ενός πρωτοκόλλου για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών. (Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού)
- Επανεξέταση και μεταρρύθμιση του πλαισίου και των διαδικασιών σχετικά με την τεκνοθεσία και την αναδοχή ανηλίκων προκειμένου να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες (Γ.Γ. Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων)
- Επανεξέταση και μεταρρύθμιση του πλαισίου και των διαδικασιών σχετικά με το Δίκαιο Ανηλίκων, ειδικότερα σε σχέση με τη θυματοποίηση των παιδιών (ΚΕΣΑΘΕΑ)
- Ενημέρωση των φορέων/ οργανώσεων που εργάζονται στο πεδίο σχετικά με τα κατάλληλα βήματα που πρέπει να ακολουθούνται κάθε φορά για την προστασία ανηλίκων (Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού)
- Διευκρίνιση του ρόλου της Αστυνομίας στις ανοιχτές δομές φιλοξενίας και καθιέρωση εναλλακτικών μηχανισμών προστασίας (UNICEF, Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)
- Συγκρότηση ομάδας εργασίας για την πραγματοποίηση των ανωτέρω προτάσεων με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών- προσφύγων και μεταναστών (Υ.Α. του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)

Καταληκτικές παρατηρήσεις

Σε συνέχεια των ανωτέρω παρεμβάσεων, η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου τόνισε την ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού κρατικών φορέων, Διεθνών Οργανισμών και ΜΚΟ και συνόψισε τα συμπεράσματα της συζήτησης:

- Η σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση παιδιών- προσφύγων και μεταναστών λαμβάνει χώρα αλλά είναι δύσκολα ανιχνεύσιμη.

- Απαιτείται ολιστική αντιμετώπιση με τη συνεργασία επαγγελματιών από το χώρο της Δικαιοσύνης, της Αστυνομίας, της Κοινωνικής Εργασίας, της Ψυχικής Υγείας και άλλων ειδικών από τα αρμόδια Υπουργεία, τους Διεθνείς Οργανισμούς και τις ΜΚΟ.
- Συνεχής εκπαίδευση όλων των σχετικών επαγγελματιών και φορέων στο πεδίο της παιδικής προστασίας προκειμένου να κατανοήσουν καλύτερα τις αιτίες του φαινομένου και να ανταλλάξουν καλές πρακτικές σχετικά με την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση του.
- Συγκρότηση μιας μικρής και ευέλικτης ομάδας εργασίας που θα αποτελείται από επαγγελματίες /συμμετέχοντες που θα εργαστεί για την υλοποίηση των ανωτέρω προτάσεων και θα παρέχει ακολούθως πληροφορίες στους άλλους συμμετέχοντες στη συζήτηση.

Αθήνα, 26 Ιανουαρίου 2017.